
ŽIVOT

God. X.

LIPANJ 1929.

Br. III.

Evropa i Belijal

U četvrtoj knjizi Kraljeva čitamo u 17. poglavlju o stanovnicima Samarije: »Svaki narod načini sebi svoje bogove i pometa ih u hramove na visinama. Babilonjani načiniše Sohot-Renota, ljudi iz Kute načiniše Nergela, a Amačani načiniše Azimu. I Hevreji načiniše Nabahaza i Tartaka, a Sefarjaimci spaljivahu sinove svoje ognjem Adramelehu i Anamalehu, bogovima Sefarvajimskim. Ali štovahu ipak Gospodina i postaviše svećenike. I ako su štovali Gospodina, služahu ipak svojim bogovima«.

Nije li ovo slika i prilika današnje Evrope? Ona je kršćanska; klanja se pravom Bogu, osobnom Bogu, priznaje presv. Trojstvo. Ipak u Evropi svaki narod i pleme štuje uz pravoga Boga i svoje krive bogove. Francuska se u tome osobito ističe; ona je odavna nadasve zavolila fetiša sa dva lica. Jedno se lice zove »Solideifikacija«, drugome je ime »monopolizacija«. Ovaj je fetiš stup tamnoga Belijalovoga kraljevstva u prosvjećenju Evrope.

Fetiš i Evropa! Fetiš u 20. vijeku! Fetiš i najkulturnije doba! Kako je to moguće? Gdje smo? Ta u Evropi smo a ona je kršćanska zemlja.

I ipak je tako! Sv. Pavao se čudi toj pojavi kod Korinćana, pa je uskliknuo: »Kako se slaže Krist s Belijalom?« (2 Kor. 6, 15). Kako li bi taj isti apostol tekar zavapio nad Evropom u naše vrijeme! To je očevidno »mysterium iniquitatis« (2 Sol. 2, 7). To je tajna, po kojoj naši savremenici u Francuskoj i nekim drugim državama štuju pravoga Boga i istodobno lažne fetise upravo kao nekoć stanovnici Samarije. Krist i Belijal! Tu logika prestaje; tu razum ne djeluje. To je »mysterium iniquitatis«.

1. Fetiš sa dva lica.

Hegel (1770—1831) je proglasio, da je država objava i konačni razvitak panteističkog božanstva. Eto tako je novi fetiš iskočio iz Hegelove glave kao Minerva iz Zeusove. Ministri političkog liberalstva u Pruskoj objesiše novom božanstvu o vrat

dvije ploče. Na jednoj piše: »Ja sam ja. Ime mi je Solideifikacija. Ne priznajem ni prava ni pravice izvan sebe; kršćanstvo mora prestati i Katolička Crkva isčeznuti«. Druga ploča kaže: »Moji predstavnici nijesu vezani starim moralom, jer su kao i ja iznad toga«. Tako eto novi fetiš ima dva Janusova lica. Jedno je »Solideifikacija« — obožavanje sebe samoga. — Ono je puno ozbiljnosti i stoičke strogosti. Drugo je lice vazda nasmiješeno prema bićima, koja siju i jedu zemaljski kruh. S ovog drugog lica sjaju velika i zlatna slova: »Ja sam božanska Monopolizacija«.

Novo božanstvo znade i vladati. Znade vladati, ali vazda »in virga ferrea« (željeznom šibom, Ps. 2, 9). To se vidjelo za pariske komune i boljševističke prevlasti u Ugarskoj. To se osjetilo svugdje, gdje je socijalna demokracija dobila mase u svoju vlast. To se i sada događa u Rusiji i Meksiku. To ćemo doživjeti u doba novog socijalnog položaja, u kojem će »narodi biti kao peći krečne i izgorjet će ognjem kao trnje posječeno« (Is. 33, 12). Novi će fetiš demokratskim deklamacijama opiti puk i njegove vođe. »Opojtit ću knezove i mudrace njegove, da će zaspiti vječnim snom i ne će se probuditi« (Jer. 51, 57). I tako će u svom »snu« misliti, da su slobodni, a nijesu; držat će, da vladaju, a robuju. »Demokracija« će biti tajna trava, kojom će novi fetiš gospodariti nad masama. Glasnici su ovog fetiša već početkom 19. vijeka razglasili na sve strane: »Narodi, plemena, i jezici, vama se govori. Kad čujete rog, svirale, citare, gusle, psaltire, pjevanje i svakojake svirke, popadajte i poklonite se zlatnom liku« (Dan. 3, 4. 5).

I narodi će zadrhtati. Kršćanska će se Evropa pokloniti novom fetišu. Ona već sada sebe sili, da ga smjesti u hram svojih njedara: Boga Gospodina i fetiša Belijala; sili se osobito u gg. 1870—1920; muči se i kini u sadašnjem deceniju.

Pruska prva htjede da sebe obožava kao državu. Zlo je prošlo na Francusku, Italiju i druge države. A što na to Gospodin Bog? Naš Gospodin reče: »Slušaj narode moj, zaklinjem te, Izraele: Da ne bude u tebe tuđeга Boga i Bogu stranom ne moj se klanjati. Ja sam Gospodin, Bog tvoj... Ali ne poslušaj narod moj glasa mojega, Izrael ne mari za me. I ja ih pustih na volju srca njihova i oni odoše po svojim mislima« (ps. 80).

Koje su to misli?

Narodi lijepe Evrope priznadoše »Solideifikaciju«, pa se odmah pokloniše i »Monopolizaciji«. Što to znači? Ropstvo i skučenost. Tko priznade Belijala, nema više ni sjene slobode. Kršćanski su narodi slobodni, dok se drže Duha Gospodnjeg, jer »gdje je Duh Gospodnji, ondje je sloboda« (2 Kor. 3, 17). U Francuskoj »Monopolizacija« dokida pouku vjere u državnim školama, a želila bi zatvoriti i sve privatne škole; ona je uvela civilnu ženidbu, da potisne vjeru kršćansku iz javnog života; ona je izbacila križ iz sudnica, a redovnike i redovnice iz škola; svećenicima je Kanzel-paragrafom htjela da zaveže usta, kako je to znao učiniti koji okrutni Žid svojim volovima pri vršitbi!; ona je crkvena imanja

strpala u džep svojih namještenika; Francuska ne daje mira ni svojim mrtvima, nego hoće da ih sažge u vatrenim Krematorijima. Monopoli! Monopolizacija! Strašan je to fetiš s devet bičeva u svakoj ruci i osamnaest rogova na svakom tjemenu. Prava neman! Tiranska grdosija! Monopoli! Monopolizacija, ti ropstva grdnaplifikacija!

Srednji je vijek poznao cehove gotovo za sve staleže s puno samostalnosti. I gradovi i općine i pokrajine imale su mnogo slobode. I sve je to bilo povezano u jednu državu, ali ne silom ili mehanički, izvana, nego organički. Državna je vlast sebe smatrala podvrgnutom vlasti pravoga Boga i njemu dakako i odgovornom; vjera je provajala sve zakone i državne uredbe. Pred osobnim su Bogom bili kraljevi, ministri, oligarhije i sabori samo njegovi glasnici, koji su dobro činili sučovjeku, jer su imali pred očima Pavlovu opomenu: »Dragovoljno služite Gospodu, a ne ljudima, znajući, da svaki što učini dobro, ono će i primiti od Gospodina« (Ef. 6). Onda su se i oni gore i one dolje osjećali braćom s puno slobode i zadovoljstva.

Svako pravo ili krivo božanstvo ima i svoje svećenike. Ima ih i fetiš s dva lica. Ti se svećenici nalaze u framazunskim ložama. Deiste su engleski već početkom 18. vijeka framazunstvu pripretili zgodnu koljevku za Hegelova fetiša. Zato framazuni i danas pale kád tom fetišu: Država im je iznad pravog Boga i svih konfesija; prava i pravica nema nego ako država nešto milostivo udijeli bilo Bogu ili Crkvi, bilo ljudima; framazuni zagovaraju civilnu ženidbu, ne trpe privatne škole, šire letake u prilog krematorija... Koliko ideja, toliko kadionika, kojima framazuni mašu na sve strane prema fetišu s dva lica, ali i prema masama da ih osvoje za svog fetiša. Ponizni su to svećenici grdnog fetiša, koji je odavno odstranio dva zlatna dobra nekadašnje Evrope: slobodu i zadovoljstvo.

2. Dva tabora.

Fistel de Coulange je napisao lijepo djelo »Cité antique« o starom poganstvu. Tu on ističe, kako se svaka obitelj okupljala oko kućnog žrtvenika jutrom ili večerom; brak se sklapao uz vjerske obrede; Grci su i Rimljani poznavali tada samo monogamiju, država je svoje zakone prilagođivala vjerskim propisima. To je bilo u prvotno doba. No nadošlo je drugo vrijeme, vrijeme epikurizma i stoicizma, pa su vjerske veze raskinute. A narodi? Hrlili se prema propasti. Od toga ih nije spasla ni visoka kultura ni sjajna književnost, ni bogatstvo, ni vojske. Kada se kršćanstvo pojavilo, ondašnje je društvo bilo gnjilo; jer je izgubilo i zbacilo vjeru, koja — kakogod je jedna bila — ipak je još narodu nešto vrijedila. Kršćanstvo je ipak to društvo iz temelja preporodilo. Provališe malo zatim nasilni barbari u Evropu, ali ondje ne uzmoškoše porušiti kršćanski poredak ljudskog društva. No i u novom društvu ostadoše neke ideje iz poganske dekadence. Ove ideje

dvije ploče. Na jednoj piše: »Ja sam ja. Ime mi je Solideifikacija. Ne priznajem ni prava ni pravice izvan sebe; kršćanstvo mora prestati i Katolička Crkva iščeznuti«. Druga ploča kaže: »Moji predstavnici nijesu vezani starim moralom, jer su kao i ja iznad toga«. Tako eto novi fetiš ima dva Janusova lica. Jedno je »Solideifikacija« — obožavanje sebe samoga. — Ono je puno ozbiljnosti i stoičke strogosti. Drugo je lice vazda nasmiješeno prema bićima, koja siju i jedu zemaljski kruh. S ovog drugog lica sjaju velika i zlatna slova: »Ja sam božanska Monopolizacija«.

Novo božanstvo znade i vladati. Znade vladati, ali vazda »in virga ferrea« (željeznom šibom, Ps. 2, 9). To se vidjelo za pariske komune i boljševističke prevlasti u Ugarskoj. To se osjetilo svugdje, gdje je socijalna demokracija dobila mase u svoju vlast. To se i sada događa u Rusiji i Meksiku. To ćemo doživjeti u doba novog socijalnog položaja, u kojem će »narodi biti kao peći krečne i izgorjet će ognjem kao trnje posječeno« (Is. 33, 12). Novi će fetiš demokratskim deklamacijama opiti puk i njegove vođe. »Opojit ću knezove i mudrace njegove, da će zaspiti vječnim snom i ne će se probuditi« (Jer. 51, 57). I tako će u svom »snu« misliti, da su slobodni, a nijesu; držat će, da vladaju, a robuju. »Demokracija« će biti tajna trava, kojom će novi fetiš gospodariti nad masama. Glasnici su ovog fetiša već početkom 19. vijeka razglasili na sve strane: »Narodi, plemena, i jezici, vama se govori. Kad čujete rog, svirale, citare, gusle, psaltire, pjevanje i svakojake svirke, popadajte i poklonite se zlatnom liku« (Dan. 3, 4. 5).

I narodi će zadrhtati. Kršćanska će se Evropa pokloniti novom fetišu. Ona već sada sebe sili, da ga smjesti u hram svojih njedara: Boga Gospodina i fetiša Belijala; sili se osobito u gg. 1870—1920; muči se i kini u sadašnjem deceniju.

Pruska prva htjede da sebe obožava kao državu. Zlo je prošlo na Francusku, Italiju i druge države. A što na to Gospodin Bog? Naš Gospodin reče: »Slušaj narode moj, zaklinjem te, Izraele: Da ne bude u tebe tuđega Boga i Bogu stranom ne moj se klanjati. Ja sam Gospodin, Bog tvoj... Ali ne poslušaj narod moj glasa mojega, Izrael ne mari za me. I ja ih pustih na volju srca njihova i oni odoše po svojim mislima« (ps. 80).

Koje su to misli?

Narodi lijepe Evrope priznadoše »Solideifikaciju«, pa se odmah pokloniše i »Monopolizaciji«. Što to znači? Ropstvo i skučenost. Tko priznade Belijala, nema više ni sjene slobode. Kršćanski su narodi slobodni, dok se drže Duha Gospodnjeg, jer »gdje je Duh Gospodnji, ondje je sloboda« (2 Kor. 3, 17). U Francuskoj »Monopolizacija« dokida pouku vjere u državnim školama, a želila bi zatvoriti i sve privatne škole; ona je uvela civilnu ženidbu, da potisne vjeru kršćansku iz javnog života; ona je izbacila križ iz sudnica, a redovnike i redovnice iz škola; svećenicima je Kanzel-paragrafom htjela da zaveže usta, kako je to znao učiniti koji okrutni Žid svojim volovima pri vršitbi!; ona je crkvena imanja

strpala u džep svojih namještenika; Francuska ne daje mira ni svojim mrtvima, nego hoće da ih sažge u vatrenim Krematorijima. Monopol! Monopolizacija! Strašan je to fetiš s devet bičeva u svakoj ruci i osamnaest rogova na svakom tjemenu. Prava neman! Tiranska grdosija! Monopol! Monopolizacija, ti ropstva grdna-aplikacija!

Srednji je vijek poznao cehove gotovo za sve staleže s puno samostalnosti. I gradovi i općine i pokrajine imale su mnogo slobode. I sve je to bilo povezano u jednu državu, ali ne silom ili mehanički, izvana, nego organički. Državna je vlast sebe smatrala podvrnutom vlasti pravoga Boga i njemu dakako i odgovornom; vjera je provejavala sve zakone i državne uredbe. Pred osobnim su Bogom bili kraljevi, ministri, oligarhije i sabori samo njegovi glasnici, koji su dobro činili sučovjeku, jer su imali pred očima Pavlovu opomenu: »Dragovoljno služite Gospodu, a ne ljudima, znajući, da svaki što učini dobro, ono će i primiti od Gospodina« (Ef. 6). Onda su se i oni gore i one dolje osjećali braćom s puno slobode i zadovoljstva.

Svako pravo ili krivo božanstvo ima i svoje svećenike. Ima ih i fetiš s dva lica. Ti se svećenici nalaze u framazunskim ložama. Deiste su engleski već početkom 18. vijeka framazunstvu pripravili zgodnu kolijevku za Hegelova fetiša. Zato framazuni i danas pale kâd tom fetišu: Država im je iznad pravog Boga i svih konfesija; prava i pravica nema nego ako država nešto milostivo udijeli bilo Begu ili Crkvi, bilo ljudima; framazuni zagovaraju civilnu ženidbu, ne trpe privatne škole, šire letake u prilog krematorija... Koliko ideja, toliko kadionika, kojima framazuni mašu na sve strane prema fetišu s dva lica, ali i prema masama da ih osvoje za svog fetiša. Ponizni su to svećenici grdnog fetiša, koji je odavno odstranio dva zlatna dobra nekadašnje Evrope: slobodu i zadovoljstvo.

2. Dva tabora.

Fistel de Coulange je napisao lijepo djelo »Cité antique« o starom poganstvu. Tu on ističe, kako se svaka obitelj okupljala oko kućnog žrtvenika jutrom ili večerom; brak se sklapao uz vjerske obrede; Grci su i Rimljani poznavali tada samo monogamiju, država je svoje zakone prilagođivala vjerskim propisima. To je bilo u prvotno doba. No nadošlo je drugo vrijeme, vrijeme epikurizma i stoicizma, pa su vjerske veze raskinute. A narodi? Hrlili se prema propasti. Od toga ih nije spasla ni visoka kultura ni sjajna književnost, ni bogatstvo, ni vojske. Kada se kršćanstvo pojavilo, ondašnje je društvo bilo gnjilo; jer je izgubilo i zabacilo vjeru, koja — kakogod je jedna bila — ipak je još narodu nešto vrijedila. Kršćanstvo je ipak to društvo iz temelja preporodilo. Provališe malo zatim nasilni barbari u Evropu, ali ondje ne uznaoše porušiti kršćanski poredak ljudskog društva. No i u novom društvu ostadoše neke ideje iz poganske dekadence. Ove ideje

oživješe u doba humanizma i renesanse (13—15 vijek) i konačno se razmahaše za protestantske pobune (16 vijek). Posijani plod tih ideja nije izostao; nadošla je i francuska revolucija (18 vijek). Vjerski poganski liberalizam otada Evropi neda mira. On je odabrao za svoje božanstvo Hegelova fetiša; na svoju je zastavu napisao svoj program: Novo poganstvo!

I tako je sada Evropa podijeljena u dva tabora: kršćanstvo i novo poganstvo. Istina, ovaj je zadnji tabor u broju pristaša manji, ali imade uza se mnoge sveučilišne katedre i loža nastupa kao organizirana Protu-Crkva a mnoge se političke stranke bore u korist protukršćanskih hereza. O jednom i drugom taboru vrijeđi Jeremijina riječ: »Svaki je okrenuo svojim trkom kao konj, kada nagne u boj«. (8, 6.)

Boj se vodi, ljuti boj ideja od druge polovice prošlog vijeka do dana današnjeg. Taj boj postade ljući, kada se u Evropi pojavila socijalna demokracija; postaje sve to ljući, otkada je komunizam u nekim državama dobio odlučujuću riječ. Boljševizam sada tiho kao duboka voda potkapa po Evropi i ostatke kršćanstva u javnom životu i državnom zakonodavstvu. To najradikalnije čedo liberalizma čeka samo zgodan čas, da iz Rusije provali kao valjak na iskušanu i podijeljenu Evropu.

Liberalni se dio Evrope i dalje klanja svom fetišu sa dva lica; on ne haje za prijetnju prorokovu: »Čistite strijele, uzmite štitove; Gospodin podiže duh careva Medskih, jer je Babilon namislio da ga zatre; jer je osveta Gospodinova, osveta crkve njegove« (51, 11.) Liberalni dio i dalje pleše oko svog fetiša, dok se žuta rasa na istoku ne pripremi da upadne oružanom silom u Evropu, na Zapad...

Tko će nas tu spasti? tko će nas obraniti pred strijelicama novih Filisteja? Döllinger je u svom djelu »Heidentum, Judentum u. Christentum« prikazao, kako je mlado kršćanstvo spasilo sve što je bilo zdravo »u poganskoj kulturi«. I danas je u našoj katoličkoj Crkvi Bog isti; »Isus Krist jučer je i danas isti i u vijeke« (Žd. 13, 8.); »Recite onima, kojima se srce uplašilo: Ohrabrite se, ne bojte se; evo Boga vašega; sam Bog ide i spasit će vas«. (Iz. 35. 4.)

Bog? On »učini sve vrste kruga zemaljskog o z d r a v l j i v i m«. (Mudr. 1, 14.) Bog naš nije Bog pesimizma. »Reci im: Tako bio ja živ, govori Gospodin, nije mi milo da umre bezbožnik, nego da se vrati bezbožnik sa svoga puta i bude živ«. (Ez. 33, 11.) To je Božji, to je kršćanski optimizam. Hoće li obožavatelji fetiša poslušati ovaj glas našeg katoličkog optimizma?

3. »Zora puca, bit će dana«.

Narodi su slični djeci. A djeca, ma koliko velika bila, rado oponašaju dobro i zlo; lako se povedu za drugima. Istina što čovjek kao dijete zavoli, teško se toga odriče. Stoga i starija evropska generacija tvrdo drži do svog fetiša sa dva lica. Ona je stara Ra-

hela, koja »uze idole i sakri ih pod samar kamile svoje i sjede ozgo«, a da ih očuva pred mužem (Gen. 31, 34); neda ona svojih fetiša, pa bili oni i prava nakaza. Tako je i kod naroda. Što je kod drugoga vidio, to i on prihvaća, jer hoće da ide usporedo tobože u ime kulture i njezina napretka. Tako se SHS rado povodi za Českom i ova za Francuskom, Njemačka se takmi s Engleskom i Amerikom. Na koncu London daje takt anglosaskoj rasi, a ostala Evropa napeto s oba uha sluša vjersku muziku u Parizu. Tako je s tim tvornicama savremenih ideja. Dokle će to trajati?

Narodi su djeca, a djeca lako se povode za drugima i poprimaju dobra i zla. Neće li i Evropa uvažiti jedan novi događaj?

Odjednom eno 12. veljače ove godine prva ustade Italija, da se službeno otrese već spomenutg poganskog fetiša. Ona je to učinila i lateranskim je ugovorom izbacila iz svoje sredine fetiša sa dva lica. Riješenjem su rimskog pitanja nesumnjivo prvi puta prolomljeni zidovi poganskog Jeriha u Evropi; moćni je Samosn srušio stupove i krov nad glavom starih Filisteja. Sreća je tu bila, što Mussolini nije obožavao fetiša poput ostale liberalne gospode. Lijepo je o tome kazao papa Pijo XI. pred profesorima i đacima milanskog katoličkog sveučilišta: »I možda nam je trebao čovjek, koža nam je Providnost poslala; čovjek, koji nije imao predsuda liberalne škole. Ta pristašama su liberalne škole svi oni zakoni, sve one naredbe, ili bolje oni neredi, toliki fetiši, u koje se tim manje smije dirnuti i valja ih tim više poštivati, čim su više gadniji i odvratniji«. Lateranskim je ugovorom pravi Bog povraćen Italiji i Italija Bogu; moćni fetiš leži polupan na zemlji kao nekoć lažni Dagon u svom hramu pred Kovčegom zavjetnim pravoga Boga.

I Francuska sada drhće od uzbuđenosti. Njezino je vodstvo doslije slijepo vjerovalo, da su »lajčki zakoni« velike Francuske nedirljivi i vječni. Ono ih je obožavalo kao tolike fetiše. Ali... ali od straha, da bi sada Italija iza 12. veljače 1929. mogla preuzeti kao katolička zemlja i pokroviteljstvo za vanjske katoličke misije, brzo su mudraci sionski porušili glavni dio svojih »lajčkih zakona« i dozvolili rimo-katoličkim redovima, da se smiju nastaniti po Francuskoj i odgajati podmladak. Vođe su još i dalje pošli pa je »pokajana« Francuska povratila i konfiscirana imanja. Dobar je strah, kome ga Bog dađe! Bilo kako mu drago, Pariz je počeo da se odriče muzike u počast liberalnog fetiša sa dva lica.

Zora puca, bit će dana! moramo kazati s našim Preradovićem. Lanci se lome i padaju s duše sputane evropske liberalne inteligencije. Zora sviće i fetiši padaju, jer Krist ulazi u svoj Egipat. Narodi će se razabrati i prisilit će i inteligenciju, da se Kristu pokloni i odreče Belijalova fetiša; Hegelove Solideifikacije i okrutne njegove Monopolizacije. Vrijeme je, da uzmognemo što prije svi stanovnici Evrope i svijeta od srca se uzradovati sa psalmistom: »Gospodin vlada; nek se raduje zemlja; nek se vesele ostrva mnoga. Nek se stide svi, koji se klanjaju idolima svojim. Poklonite se svi bogovi« (ps. 96).